§ 335 Dnr KS 2025/00806-1.6.1

Beslut - Revisionsrapport 2025:7, Granskning avseende kommunens arbete med ekologisk/miljömässig hållbarhet (fokus klimatutsläpp och vattenförsörjning)

Beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Stadsledningskontorets förslag till yttrande daterat den6 maj antas och överlämnas till Västerås stads revisorer.

2. Revisionsrapporten läggs till handlingarna.

Ärendebeskrivning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås kommun genomfört en granskning avseende kommunens arbete med ekologisk/miljömässig hållbarhet (fokus klimatutsläpp och vattenförsörjning). Granskningens syfte är att pröva om kommunstyrelsen har säkerställt att kommunkoncernens arbete med miljömässig hållbarhet sker ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är den samlade bedömning att kommunstyrelsen inte helt har säkerställt att kommunkoncernens arbete med miljömässig hållbarhet sker på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Stadsledningskontoret har till kommunstyrelsen lämnat följande förslag till beslut:

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Stadsledningskontorets förslag till yttrande daterat den 2026-05-06 antas och överlämnas till Västerås stads revisorer.

2. Revisionsrapporten läggs till handlingarna

Beslutet ska skickas till

Västerås stads revisorer

VÄSTERÅS STAD

TJÄNSTEUTLÅTANDE

Datum
2026-05-06

Diarienr
KS 2025/00806- 1.6.1

Informationsklass
PUBLIK

Stadsledningskontoret
Olof Bergold
Epost: olof.bergold@vasteras.se

Kopia till
Västerås stads revisorer

Kommunstyrelsen

Tjänsteutlåtande - Revisionsrapport 2025:7 - Granskning avseende kommunens arbete med ekologisk/miljömässig hållbarhet (fokus klimatutsläpp och vattenförsörjning)

Förslag till beslut

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Stadsledningskontorets förslag till yttrande daterat den6 maj antas och överlämnas till Västerås stads revisorer.

2. Revisionsrapporten läggs till handlingarna.

Ärendebeskrivning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås kommun genomfört en granskning avseende kommunens arbete med ekologisk/miljömässig hållbarhet (fokus klimatutsläpp och vattenförsörjning). Granskningens syfte är att pröva om kommunstyrelsen har säkerställt att kommunkoncernens arbete med miljömässig hållbarhet sker ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är den samlade bedömning att kommunstyrelsen inte helt har säkerställt att kommunkoncernens arbete med miljömässig hållbarhet sker på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Stadsledningskontoret har till kommunstyrelsen lämnat följande förslag till beslut:

Förslag till kommunfullmäktige:

1. Stadsledningskontorets förslag till yttrande daterat den 2026-05-06 antas och överlämnas till Västerås stads revisorer.

2. Revisionsrapporten läggs till handlingarna

Beslutsmotivering

Granskningen har genomförts utifrån sex revisionsfrågor där revisonens samlade bedömning är att staden i fem fall delvis når upp till revisionsfrågorna och i ett fall når upp till revisionsfrågan.

PWC har utifrån detta lämnat ett antal rekommendationer som bemöts i yttrandet.

Juridisk bedömning

Kommunstyrelsen är behörig att fatta beslutet i enlighet med kommunstyrelsens reglemente och kommunallagen

Ekonomisk bedömning

Perspektivet ej relevant med anledning av ärendets karaktär och innehåll

Hållbarhets- och näringslivsbedömning

Revisionen bedöms i sin helhet bidra till en ökad ekologisk hållbarhet.

Bedömning av barnets bästa

Perspektivet ej relevant med anledning av ärendets karaktär och innehåll

Helene Öhrling	Per-Inge Hellman
Stadsdirektör	Enhetschef hållbarhetsenheten

VÄSTERÅS STAD

YTTRANDE

Datum
2026-05-06

Diarienr
KS 2025/00806- 1.6.1

Informationsklass
PUBLIK

Stadsledningskontoret
Olof Bergold
Epost: olof.bergold@vasteras.se

Västerås stads revisorer

Yttrande - Revisionsrapport 2025:7 - Granskning avseende kommunens arbete med ekologisk/miljömässig hållbarhet (fokus klimatutsläpp och vattenförsörjning)

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås kommun genomfört en granskning avseende kommunens arbete med ekologisk/miljömässig hållbarhet (fokus klimatutsläpp och vattenförsörjning). Granskningens syfte är att pröva om kommunstyrelsen har säkerställt att kommunkoncernens arbete med miljömässig hållbarhet sker ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Granskningen har genomförts utifrån sex revisionsfrågor:

1. Finns en tydlig definition vad kommunens hållbarhetsarbete ur det miljömässiga perspektivet ska fokusera på utifrån fullmäktiges intentioner i klimatprogrammet och program för ekologisk hållbarhet?
2. Säkerställs att prioriteringar inom det miljömässiga perspektivet av hållbarhetsarbetet grundar sig på en dokumenterad riskanalys?
3. Finns en integrerad styrning utifrån det beslutade klimatprogrammet och handlingsplanen respektive program för ekologisk hållbarhet? (verifieras genom stickprov)
4. Vidtas åtgärder vid bristande måluppfyllelse kopplat till det klimatprogrammet respektive programmet för ekologisk hållbarhet?
5. Sker en systematisk mätning, uppföljning och utvärdering av hållbarhetsarbetet utifrån klimatprogrammet och program för ekologisk hållbarhet?
6. Sker rapportering i enlighet med anvisningar i klimatprogrammet respektive program för ekologisk hållbarhet?

Utifrån genomförd granskning är revisorernas samlade bedömning att kommunstyrelsen inte helt har säkerställt att kommunkoncernens arbete med miljömässig hållbarhet sker på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll. Utifrån det lämnas ett antal rekommendationer till kommunstyrelsen:

• Säkerställ att det nya hållbarhetsprogrammet implementeras i organisationen och att det kommuniceras i syfte att skapa en tydlig och enhetlig bild av vad kommunens arbete gällande hållbarhet ska fokusera på.

• Säkerställ att prioriteringarna inom hållbarhetsarbetet även fortsättningsvis utgår från riskanalyser och att genomförda analyser dokumenteras i tillräcklig omfattning.

• Säkerställ att arbetet med miljömässig hållbarhet även fortsättningsvis integreras i den ordinarie styrningen utifrån fullmäktiges mål.

• Säkerställ att arbetet med att utveckla åtgärdsarbetet fortsätter och sker i linje med det nya hållbarhetsprogrammet.

• Säkerställ att uppföljning sker på ett systematiskt sätt framåt och att det sker i enlighet med det nya hållbarhetsprogrammet i syfte att uppnå fullmäktiges intentioner inom området.

Stadsledningskontoret delar bedömningen att det finns ett behov av att vidareutveckla styrningen av ekologisk hållbarhet. Sedan revisionsrapporten är gjord har ett nytt program för hållbar utveckling antagits av kommunfullmäktige och ett antal styrdokument har upphört att gälla.

I samband med beslut i kommunstyrelsen fick även stadsledningskontoret i uppdrag att ta fram en plan för hur nedanstående dokument ska omhändertas. Planen ska innehålla en beskrivning av hur frågorna i styrdokumenten omhändertas och återrapporteras till kommunstyrelsen senast juni 2026.

• Näringslivsprogram (KS 2023/00670)

• Policy för jämställdhet (KS 2021/00840)

• Policy för invånardialog (2011/308-KS-170)

• Policy för alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar (ANDTS) (KS 2022/01465)

• Handlingsplan för personer med funktionsnedsättning (KS 2022/00404)

• Handlingsplan för yt- och grundvatten (KS 2022/00338)

I årsplan 2025 är det även beslutat att stadens koldioxidutsläpp inom Västerås stad ska minska med 56 procent mellan 2024 och 2027 samt att staden vara en fossilfri organisation senast år 2030.

Utifrån detta är stadsledningskontorets bedömning att arbete pågår i linje med revisionens rekommendationer och hanteras inom ramen för arbetet med Program för Hållbar utveckling.

Västerås stads revisorer

SENASTE NYTT

Granskning avseende kommunens arbete med ekologisk/miljömässig hållbarhet

Granskningens inriktning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås kommun genomfört en granskning avseende kommunens arbete med ekologisk/miljömässig hållbarhet (fokus klimatutsläpp och vattenförsörjning). Granskningens syfte är att pröva om kommunstyrelsen har säkerställt att kommunkoncernens arbete med miljömässig hållbarhet sker ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Iakttagelser och slutsatser

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen inte helt har säkerställt att kommunkoncernens arbete med miljömässig hållbarhet sker på ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll. Slutsatsen baseras på följande iakttagelser:

Revisionsfrågor	Bedömning	
1. Finns en tydlig definition vad kommunens hållbarhetsarbete ur det miljömässiga perspektivet ska fokusera på utifrån fullmäktiges intentioner i klimatprogrammet och program för ekologisk hållbarhet?	Delvis Vi bedömer att inriktningen på kommunkoncernens hållbarhetsarbete ur det miljömässiga perspektivet tydliggörs genom kommunens styrande dokument Program för ekologisk hållbarhet samt Årsplan för år 2025. Vi bedömer dock att mängden styrdokument av varierande aktualitet försvårar möjligheterna till en tydlig och enhetlig bild av vad kommunen ska fokusera på. Ett arbete för att tydliggöra styrkedjan pågår.	
2. Säkerställs att prioriteringar inom det miljömässiga perspektivet av hållbarhetsarbetet grundar sig på en dokumenterad riskanalys?	Delvis Vi bedömer att det delvis har säkerställts att prioriteringar inom det miljömässiga perspektivet av hållbarhetsarbetet grundar sig på en dokumenterad riskanalys. Utgångspunkten för arbetet är att kommunen ska arbeta med risk- och sårbarhetsanalyser inom området vilket framgår av de styrande dokumenten. Det finns ett systematiskt arbetssätt beskrivet för arbetet med riskbedömningar kopplat till hållbarhetsarbetet men det har skett förändringar i det praktiska arbetet då ett nytt hållbarhetsprogram varit under framtagande under granskningen. Vi ser det som väsentligt att arbetssättet med risker även framåt tydliggörs i styrande dokument men även dokumenteras för att säkerställa att prioriteringarna fortsätter att grunda sig på identifierade risker.	
3. Finns en integrerad styrning utifrån det beslutade klimatprogrammet och handlingsplanen respektive program för ekologisk hållbarhet? (verifieras genom stickprov)	Ja Vi bedömer att det till stor del har säkerställts en integrerad styrning utifrån arbetet med ekologisk hållbarhet. Genomförd granskning visar att det finns ett strukturerat system för styrning där hållbarhetsarbetet inkluderas i den ordinarie processen genom att fullmäktiges mål bryts ner av nämnderna i verksamhetsplanerna. Målen gäller revideras inom ramen för den ordinarie mål- och budgetprocessen.	

Västerås stads revisorer

SENASTE NYTT

Granskning avseende kommunens arbete med ekologisk/miljömässig hållbarhet

4. Vidtas åtgärder vid bristande måluppfyllelse kopplat till det klimatprogrammet respektive programmet för ekologisk hållbarhet?	Delvis Vi bedömer att det delvis har vidtagits åtgärder vid bristande måluppfyllelse kopplat till klimatprogrammet och programmet för ekologisk hållbarhet. Genomförd granskning visar att det i uppföljningen av programmet för ekologisk hållbarhet framgår att ett antal mål ej uppnås men även vilket arbete som bedrivs framåt.	
5. Sker en systematisk mätning, uppföljning och utvärdering av hållbarhetsarbetet utifrån klimatprogrammet och program för ekologisk hållbarhet?	Delvis Vi bedömer att det delvis sker en systematisk mätning, uppföljning och utvärdering av hållbarhetsarbetet utifrån att uppföljning och utvärdering sker inom ramen för den ordinarie uppföljningen. Vi bedömer att detta i kombination med den uppföljning som sker av respektive styrande dokument kan skapa förutsättningar för en systematisk mätning uppföljning och utvärdering.	
6. Sker rapportering i enlighet med anvisningar i klimatprogrammet respektive program för ekologisk hållbarhet?	Delvis Genomförd granskning visar att uppföljning inte har skett i enlighet med anvisningarna i klimatprogrammet eller programmet för ekologisk hållbarhet under år 2025. Vi bedömer dock att det har skett en systematisk uppföljning av arbetet med klimatet under 2025 men att uppföljningen inte har skett i enlighet med anvisningarna.	

Utifrån genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- Säkerställ att det nya hållbarhetsprogrammet implementeras i organisationen och att det kommuniceras i syfte att skapa en tydlig och enhetlig bild av vad kommunens arbete gällande hållbarhet ska fokusera på.
- Säkerställ att prioriteringarna inom hållbarhetsarbetet även fortsättningsvis utgår från riskanalyser och att genomförda analyser dokumenteras i tillräcklig omfattning.
- Säkerställ att arbetet med miljömässig hållbarhet även fortsättningsvis integreras i den ordinarie styrningen utifrån fullmäktiges mål.
- Säkerställ att arbetet med att utveckla åtgärdsarbetet fortsätter och sker i linje med det nya hållbarhetsprogrammet.
- Säkerställ att uppföljning sker på ett systematiskt sätt framåt och att det sker i enlighet med det nya hållbarhetsprogrammet i syfte att uppnå fullmäktiges intentioner inom området.

Revisionen har överlämnat revisionsrapporten till kommunfullmäktige. Rapporten är publicerad på stadens hemsida www.vasteras.se
För ytterligare information, kontakta revisionens ordförande Asta Matikainen Lecklin tfn: 076-896 43 86.

Granskning avseende kommunens arbete med ekologisk/ miljömässig hållbarhet

Västerås stad

Mars 2026

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås kommun genomfört en granskning avseende kommunens arbete med ekologisk/miljömässig hållbarhet (fokus klimatutsläpp och vattenförsörjning). Granskningens syfte är att pröva om kommunstyrelsen har säkerställt att kommunkoncernens arbete med miljömässig hållbarhet sker ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen inte helt har säkerställt att kommunkoncernens arbete med miljömässig hållbarhet sker ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet “Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor”.

Revisionsfrågor	**Bedömning**
1. Finns en tydlig definition vad kommunens hållbarhetsarbete ur det miljömässiga perspektivet ska fokusera på utifrån fullmäktiges intentioner i klimatprogrammet och program för ekologisk hållbarhet?	Delvis
2. Säkerställs att prioriteringar inom det miljömässiga perspektivet av hållbarhetsarbetet grundar sig på en dokumenterad riskanalys?	Delvis
3. Finns en integrerad styrning utifrån det beslutade klimatprogrammet och handlingsplanen respektive program för ekologisk hållbarhet? (verifieras genom stickprov)	Ja
4. Vidtas åtgärder vid bristande måluppfyllelse kopplat till det klimatprogrammet respektive programmet för ekologisk hållbarhet?	Delvis
5. Sker en systematisk mätning, uppföljning och utvärdering av hållbarhetsarbetet utifrån klimatprogrammet och program för ekologisk hållbarhet?	Delvis
6. Sker rapportering i enlighet med anvisningar i klimatprogrammet respektive program för ekologisk hållbarhet?	Delvis

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- Säkerställ att det nya hållbarhetsprogrammet implementeras i organisationen och att det kommuniceras i syfte att skapa en tydlig och enhetlig bild av vad kommunens arbete gällande hållbarhet ska fokusera på.

- Säkerställ att prioriteringarna inom hållbarhetsarbetet även fortsättningsvis utgår från riskanalyser och att genomförda analyser dokumenteras i tillräcklig omfattning.

- Säkerställ att arbetet med miljömässig hållbarhet även fortsättningsvis integreras i den ordinarie styrningen utifrån fullmäktiges mål.

- Säkerställ att arbetet med att utveckla åtgärdsarbetet fortsätter och sker i linje med det nya hållbarhetsprogrammet.

- Säkerställ att uppföljning sker på ett systematiskt sätt framåt och att det sker i enlighet med det nya hållbarhetsprogrammet i syfte att uppnå fullmäktiges intentioner inom området.

Innehållsförteckning

Inledning 5

Bakgrund 5

Syfte och revisionsfrågor 6

Revisionskriterier 6

Avgränsning 7

Metod 7

Granskningsresultat 8

Definition av hållbarhetsarbetet 8

Prioriteringar inom hållbarhetsarbetet 13

Styrning 16

Åtgärder vid bristande måluppfyllelse 20

Mätning, uppföljning och utvärdering 23

Samlad bedömning 30

Rekommendationer 30

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor 30

Inledning

Bakgrund

Hållbarhet handlar om att bygga ett långsiktigt stabilt och dynamiskt samhälle där grundläggande mänskliga behov uppfylls idag, utan att det går ut över kommande generationers möjligheter att uppfylla sina behov. Som politisk arena, arbetsgivare och välfärdsleverantörer har kommuner och regioner en viktig roll i utvecklingen av fullt ut hållbara samhällen.

Generellt definieras hållbarhetsbegreppet idag utifrån tre dimensioner:

- Miljömässig hållbarhet
- Social hållbarhet
- Ekonomisk hållbarhet

Sverige har miljömål vars syfte är att fungera som riktmärken för miljöarbetet i Sverige. Målen ska visa vägen mot en hållbar utveckling och utgör den miljömässiga dimensionen av de globala hållbarhetsmålen. Sveriges miljömål består av ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål samt flera etappmål inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen, hållbar stadsutveckling, luftföroreningar och klimat. Vid uppföljningen av målen år 2021 var fokus på de statliga insatserna för att nå miljömålen. Uppföljningen visar att hela samhället behöver öka takten i miljöarbetet för att nå de uppsatta målen till år 2030. Kommunerna har genom sitt ansvar för samhällsplanering och energiplanering en viktig roll i klimatarbetet.

En god och ändamålsenlig hållbarhetsstyrning är en grundförutsättning för att säkra kommunens åtaganden mot nutida och framtida invånare. Kommunens arbete med hållbar resursanvändning, minskad klimatpåverkan och säkerställa vattenförsörjningen är några exempel på viktiga frågor för kommunen att hantera.

Revisorerna genomförde under år 2022 en förstudie avseende uppföljningen av klimatprogrammet. Förstudien visade att uppföljningen av programmet inte skett utifrån lämnade direktiv och det saknades en samordning mellan uppföljningen av Klimatprogrammet och uppföljning av stadens övriga styrande styrdokument på hållbarhetsområde. Förstudien visade även att arbete hade inletts med att ta fram en ny handlingsplan för de kvarvarande målen för år 2030 och 2040 i klimatprogrammet.

En brist som lyftes i förstudien var uppföljningen av styrande dokument inom klimatområdet. Kommunfullmäktige i Västerås stad har beslutat om flera program och dokument innehållandes mål och åtgärder med bäring den miljömässiga hållbarheten, exempelvis

klimatprogrammet, program för ekologisk hållbarhet, handlingsplan för klimatanpassning i Västerås, VA-policy, med flera.

Utifrån Västerås stads ambition kring hållbarhet utifrån det miljömässiga perspektivet är det av största vikt att kommunstyrelsen bedriver en ändamålsenlig ledning och samordning av det miljömässiga hållbarhetsarbetet samt att det bedrivs ett aktivt och handlingsinriktat arbete inom alla nämnder och verksamheter.

Mot bakgrund av detta har revisorerna i Västerås stad beslutat att genomföra en granskning av kommunens styrning av hållbarhetsarbetet med fokus på klimatanpassning och framtida vattenförsörjning.

Syfte och revisionsfrågor

Syftet med granskningen är att pröva om kommunstyrelsen har säkerställt att kommunkoncernens arbete med miljömässig hållbarhet sker ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Granskningen omfattar följande revisionsfrågor:

1. Finns en tydlig definition vad kommunens hållbarhetsarbete ur det miljömässiga perspektivet ska fokusera på utifrån fullmäktiges intentioner i klimatprogrammet och program för ekologisk hållbarhet?
2. Säkerställs att prioriteringar inom det miljömässiga perspektivet av hållbarhetsarbetet grundar sig på en dokumenterad riskanalys?
3. Finns en integrerad styrning utifrån det beslutade klimatprogrammet och handlingsplanen respektive program för ekologisk hållbarhet? (verifieras genom stickprov)
4. Vidtas åtgärder vid bristande måluppfyllelse kopplat till det klimatprogrammet respektive programmet för ekologisk hållbarhet?
5. Sker en systematisk mätning, uppföljning och utvärdering av hållbarhetsarbetet utifrån klimatprogrammet och program för ekologisk hållbarhet?
6. Sker rapportering i enlighet med anvisningar i klimatprogrammet respektive program för ekologisk hållbarhet?

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

- Kommunallagen 6:1, 6:6, 6:13
- Klimatprogrammet
- Program för ekologisk hållbarhet

Kommuninterna styrdokument som bedöms vara relevanta för granskningen, till exempel mål och budget, reglementen samt ägardirektiv för bolagen.

Avgränsning

Granskningen sker övergripande och avgränsas till att omfatta styrningen utifrån klimatprogrammet och program för ekologisk hållbarhet.

Metod

Granskningen har genomförts genom en genomgång och analys av relevant dokumentation, verifierande stickprov samt intervjuer. Inom ramen för granskningen har intervjuer genomförts med berörda tjänstemän. Följande verksamhetsföreträdare intervjuades:

- Hållbarhetschef stadsledningskontoret
- Biträdande förvaltningsdirektör stadsledningskontoret
- Klimatstrateger
- Representant från säkerhetsenheten

Rapporten har kvalitetssäkrats i enlighet med PwC:s interna rutiner och checklistor för kvalitetssäkring.

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Granskningsresultat

Definition av hållbarhetsarbetet

Revisionsfråga: Finns en tydlig definition vad kommunens hållbarhetsarbete ur det miljömässiga perspektivet ska fokusera på utifrån fullmäktiges intentioner i klimatprogrammet och program för ekologisk hållbarhet?

Iakttagelser

Kommunens hållbarhetsarbete ur det miljömässiga perspektivet vilar på flera styrande dokument som antagits eller är under framtagande av kommunfullmäktige. Vi har inom ramen för vår granskning tagit del av följande dokument i vilka kommunens definition av hållbarhetsarbete ur det miljömässiga perspektivet beskrivs:

- Program för hållbarhet 2026–2040 (antogs av KF den 5 februari 2026)[1]
- Nuläges- och behovsanalys till program för hållbarhet[2]
- Program för Ekologisk hållbarhet[3]
- Vattenförsörjningsplan
- Handlingsplan för klimatanpassning 2020-2026
- Årsplan och mål Västerås stad 2025[4]
- Delårsrapport per 31 augusti 2025 Västerås Stad[5]

Program för hållbarhet 2026–2040 ska utgöra det övergripande styrdokumentet för kommunens långsiktiga hållbarhetsarbete och omfattar samtliga tre hållbarhetsdimensioner: ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Det framgår vid intervju med miljöstrateger att det finns en ambition inom kommunen att ha färre planer och att programmet för hållbarhet ämnas kunna ersätta flera av nedan beskrivna planer och program. I programmet beskrivs att målet med programmet är att fastslå målbilder för den långsiktigt hållbara samhällsutvecklingen för Västerås som geografiskt område samt för de som bor och verkar i staden. Programmet utgår från och konkretiserar FN:s globala mål för hållbar utveckling (Agenda 2030), nationella lagar och mål, Västerås stads vision samt analyser av lokala och globala utmaningar. Det är styrande för hela kommunkoncernen och innebär att alla

[1] Ej antagen vid granskningens genomförande. Vi har tagit del av remissversion per 2025-05-21.
[2] Rapport framtagen av Stadsledningskontoret daterad 2025-05-09.
[3] Antagen av kommunfullmäktige 2021-02-04 § 82.
[4] Fastställd av kommunfullmäktige 2024-10-24 § 198.
[5] Fastställd av kommunfullmäktige 2025-11-06 § 226.

medarbetare har ansvar att bidra till programmets målbilder. I programmet beskrivs följande målbilder:

- I Västerås håller vi oss inom planetens gränser och livskraft frodas
- Västerås är en stolt, inkluderande och innovativ kommun
- I Västerås har vi ett rikt och hållbart liv för alla – hela livet

I *Nuläges- och behovsanalys till program för hållbarhet*, som utgör underlag för det nya hållbarhetsprogrammet som beskrivs ovan, ges en samlad bild av nuläge, utmaningar och behov framåt. Dokumentet konstaterar att Västerås stad har en stark styrning mot hållbarhet genom stadens styrmodell och nuvarande målsättningar, men att styrningen inom hållbarhetsområdet tidigare varit något spretig och otydlig på grund av många parallella mål och styrdokument. Analysen pekar därför på behovet av ett samlat hållbarhetsprogram med färre och tydligare mål, vilket också är bakgrunden till framtagandet av *Program för hållbarhet 2026–2040*.

I *Program för Ekologisk hållbarhet* framgår att Västerås kommun har som mål att år 2045 vara långsiktigt ekologiskt hållbart och att detta mål är det övergripande målet för kommunens program för ekologisk hållbarhet. Inom ramen för programmet har tre målområden tagit fram inom vilka kommunen påverkar miljön antingen genom konsekvenser av beslut som tas, förutsättningar de ger sina invånare eller hur de bedriver sin egen verksamhet. De tre målområdena är som följer:

- **Samhällsplanering och infrastruktur** – ekologisk hållbarhet ska genomsyra all samhällsplanering, byggande och infrastruktur.

- **Värna och utveckla naturvärden** – skydda och utveckla biologisk mångfald, ekosystemtjänster och naturresurser.

- **Konsumtion och engagerade invånare** – minska ekologiskt fotavtryck genom hållbar konsumtion och cirkulära flöden.

I ovan program framgår även vad dessa mål innebär i mer detalj, hur de kan kopplas till målbild Västerås 2045 samt hur kommunen och den kommunala koncernen ämnar uppnå målen. Programmet omfattar även en *miljöpolicy* som beskriver de principer och vägval som ska följas inom förvaltningarna/bolagen.

I dokumentet *Årsplan och mål Västerås stad* 2025 går att utläsa att miljömässig hållbarhet är ett av tre övergripande fokusområden. Särskilt prioriterade områden är klimatarbete, biologisk mångfald, cirkulär ekonomi och hållbara transporter. Årsplanen innehåller också särskilda satsningar på klimatanpassning, klimatinvesteringar och åtgärder för att stärka den biologiska

mångfalden. Exempelvis beskrivs att Västerås som geografiskt område ska uppnå nettonollutsläpp av växthusgaser senast år 2040, med en utsläppsminskning på 10 procent per år. Fokus ligger på att minska utsläpp från transporter, energi och konsumtion, samt att klimatanpassa samhället för att hantera effekterna av ett förändrat klimat.

I *årsplanen för år 2026* framgår att kommunens höga klimatambitioner fortsätter och att samtliga nämnder uppdras att genomföra åtgärder i syfte att årligen minska fossila koldioxidutsläpp med 20 % i jämförelse med år 2025. Kommunstyrelsen uppdras att ta fram en ekonomisk styrmodell som syftar till att belöna de nämnder som lyckas med utsläppsminskningen. Målet kopplat till klimatsmart och ekologiskt hållbar kommun kvarstår.

Fortsatt anges i *Program för hållbarhet 2026-2040* att status för målbilderna ska följas kontinuerligt och inkluderas i koncernens årsredovisning. En gång per mandatperiod ska en fördjupad analys göras. Kommunstyrelsen ansvarar för uppföljningen av programmet, och uppföljningen ska ske genom mätning av relevanta indikatorer, analys av samhällstrender och beskrivning av effekter utifrån de insatser som genomförts.

I *Delårsrapport per 31 augusti 2025 Västerås Stad* framgår även att i budgeten för klimatarbete förstärktes med 3 miljoner kronor och ytterligare 4 miljoner kronor i tillfälliga medel avsattes för särskilda klimatsatsningar. Följande insatser har påbörjats inom ramen för dess satsningar:

- Utvecklingsledare anställdes i mitten av mars
- Klimatsamverkan med näringslivet har startats med 20 företag och organisationer som medlemmar
- Klimatombud har utsetts på flera förvaltningar
- Laddinfrastrukturplanen har tagits fram som visar på nuläge och utvecklingsmöjligheter för en elektrifierad fordonsflotta i Västerås stad som organisation och Västerås som ort.

Västerås stad har haft klimatprogram sedan år 2012 varav det senaste avser perioden 2017-2020. *Klimatprogrammet* samlar stadens klimatarbete vad säger att begränsa utsläpp av växthusgaser. Programmet beskriver Västerås stads klimatmålen på kort och lång sikt samt vilka åtgärder som behöver vidtas för att nå målen till år 2020. Klimatprogrammet lyfts vara ett av flera styrdokument för klimatarbetet där ett flertal andra omnämns. Enligt programmet ska de övergripande målen som beslutas i programmet följas av alla andra planer och program i staden. Till klimatprogrammet upprättas handlingsplaner där åtgärder specificeras i syfte att nå målen. Vid förstudien år 2022 framkom att en ny handlingsplan upprättas i syfte att nå de kvarvarande målen.

Vid intervjuer framgår att det inom organisationen finns en medvetenhet om att det finns målkonflikter, ofta mellan ekonomi och miljö, varför kommunen har en ambition att minska antalet planer och samla allt i ett program. Det uppges ha gjorts ett arbete med att minska antalet program och policys i syfte att förenkla och förtydliga målstyrningen genom att ha ett färre antal mål att arbeta emot och en tydligare styrkedja. De beskriver fortsatt att det är en fråga om prioriteringar där ekonomi ofta prioriteras högst.

Vidare påtalas vid intervjuer att de upplever att det finns en tydlighet i hur verksamheten arbetar med styrning utifrån det beslutade klimatprogrammet, de tillhörande handlingsplanerna samt programmet för ekologisk hållbarhet. De beskriver att de generellt inte upplever problem kopplade till mandatfrågor, utan beskriver att mandatet är något man tar och förvaltar i det dagliga arbetet. Samtidigt framhålls att mandatfrågan alltid är komplex, men ingen av de intervjuade har upplevt någon egentlig otydlighet i det avseendet. Det kan dock förekomma vissa områden där arbetet går trögare, och där behöver extra fokus läggas för att säkerställa måluppfyllelse.

En utmaning som lyfts är att strategiska prioriteringar ibland kan bli svåra att tolka, särskilt när det gäller att omsätta politikens intentioner till praktiskt arbete i verksamheten. Detta gäller exempelvis mål som rör klimatet, där det kan vara otydligt exakt vad som omfattas och vad politiken vill uppnå. Eftersom verksamhetsföreträdare inte alltid är med i beslutsrummet kan de ibland behöva tolka och förmedla övergripande skrivningar från politiken eller ledningsgruppen ner till den operativa nivån, vilket kan skapa viss osäkerhet. Trots detta upplevs den organisatoriska strukturen och mandatfördelningen som tydlig i det löpande arbetet, och det finns etablerade forum för dialog och informationsutbyte som stödjer den integrerade styrningen.

Vi har inom ramen för granskningen även tagit del av *Handlingsplanen för klimatanpassning i Västerås 2020-2026*. Detta uppges vara ett strategiskt inriktat dokument som syftar till att begränsa konsekvenserna för framtida klimatpåverkan och minska sårbarheten kopplat till klimatförändringen. Planen beskriver hur klimatanpassningsarbetet ska prioriteras under kommande sexårsperiod men omfattar även arbete för att kunna säkerställa en långsiktig omställning till ett förändrat klimat. Ansvarig för handlingsplanen är kommunstyrelsen. Handlingsplanen ska ge inriktningen till kommunens operativa arbete. Genomförandet av åtgärder sker på förvaltnings- och bolagsnivå.

Av handlingsplanen för klimatanpassning 2020-2026 finns en sammanfattning av vilka dokument som vid framtagandet var aktuella och bedömdes ge en vägledning för klimatanpassningsarbetet:

- Västerås stads översiktsplan 2026 (pågår framtagande med en ny, beräknas beslutas under år 2026)
- Västerås klimatprogram 2017-2020 samt tillhörande handlingsplan
- Program för ekologisk hållbarhet (ännu ej beslutat)
- Grönstrukturplanen (ännu ej beslutat)
- Mälarenergikoncernens strategiska plan 2019-2023
- Västerås stads Risk- och sårbarhetsanalys (RSA) 2020
- Handlingsplan yt- och grundvatten 2019-2021
- Policy och handlingsplan för dagvatten
- Policy och handlingsplan för VA-utveckling
- Handlingsplan för förorenade områden 2013
- Handlingsplan för Västerås parker (2019)
- Handlingsplan för stadsträd (2016)

I handlingsplanen för klimatanpassning lyfts vikten av att hantera risker som torka och minskad grundvattenbildning, vilka kan påverka dricksvattentillgången i kommunen samt att det finns behov av klimatanpassningsåtgärder för att säkerställa samhällskritiska funktioner, inklusive dricksvattenförsörjningen. Mälarenergi har tagit fram en *Vattenförsörjningsplan för Västerås stad* (daterad 2024-09-12) vilken syftar till att långsiktigt säkra kommunens dricksvattenförsörjning. I planen framgår att kommunen står inför utmaningar på grund av klimatförändringar, befolkningsökning och näringslivets behov, vilket påverkar framtida vattenbehov. Planen innehåller rekommendationer att inkludera i översiktsplanearbetet samt förslag till andra åtgärder som kan vara viktiga för att uppnå en långsiktigt hållbar vattenförsörjning. Planen har på motsvarande sätt som översiktsplanen tagit sikte mot 2050 med utblick mot 2070. Verksamhetsföreträdare påtalar att klimatanpassningsplanen fokuserar på konsekvenserna av utsläppen snarare än att minska utsläppen.

Bedömning

Finns en tydlig definition vad kommunens hållbarhetsarbete ur det miljömässiga perspektivet ska fokusera på utifrån fullmäktiges intentioner i klimatprogrammet och program för ekologisk hållbarhet?

Delvis.

Vi bedömer att det av kommunens styrande dokument genom program för ekologisk hållbarhet samt årsplan för år 2025 tillsammans tydliggör inriktningen på kommunkoncernens hållbarhetsarbete ur det miljömässiga perspektivet. Vi bedömer dock att mängden styrdokument av varierande aktualitet försvårar möjligheterna till en tydlig och

enhetlig bild av vad kommunen ska fokusera på. Vi kan konstatera att det pågår ett arbete med att revidera och implementera styrmodellen samt att tydliggöra styrkedjan med de styrande dokumenten. Vi bedömer att en översyn av dokumentens aktualitet kan bidra till att tydliggöra definitionen och skapa en mer enhetlig styrning för kommunkoncernens arbete. Av årsplanen för år 2025 finns ett mål kring miljömässig hållbarhet som har brutits ner av flera nämnder. Målformuleringarna för nämnderna kan underlättas av en samlad styrning vilket, enligt vår bedömning, även bidrar till att stärka förutsättningarna för att nå uppsatta mål.

Prioriteringar inom hållbarhetsarbetet

Revisionsfråga: Säkerställs att prioriteringar inom det miljömässiga perspektivet av hållbarhetsarbetet grundar sig på en dokumenterad riskanalys?

Iakttagelser

I *programmet för ekologisk hållbarhet* framgår i bakgrunden att ekologisk hållbarhet är väsentligt för att minska miljöbelastningen som riskerar att påverka både ekonomi och välfärd negativt. Det framgår i programmet att det inom respektive målområde framgår en punktlista över vilka förändringar som bedöms krävas för att nå det övergripande målet att "Västerås är långsiktigt ekologiskt hållbart senast år 2045". Punkterna i programmet har identifierats som de områden som avser den egna verksamheten samt frågor som kommunen har rådighet över. Programmet ska årligen följas upp och en bedömning av den ekologiska statusen ska årligen lämnas till kommunfullmäktige.

I *Hållbarhetsrapport för Västerås 2023* framgår prioriterade förbättringsområden, utmaningar och förslag till förbättringar kopplat till den miljömässiga hållbarheten. I intervjuer framkommer att det utifrån genomförda uppföljningar finns en ambition om ett samlat hållbarhetsprogram för samtliga tre perspektiv men att detta inte antagits av kommunfullmäktige vid granskningens genomförande. Vi kan styrka att programmet antogs av kommunstyrelsen i januari 2026 och hanterades av kommunfullmäktige i februari 2026.

Vi har inom ramen för granskningen tagit del av en remissversion avseende *program för hållbarhet*. Det framgår i programmet ett antal mål inom tre målområden där kommunen påverkar miljön genom konsekvenser från beslut som tas, förutsättningar till invånarna eller den egna verksamheten. Programmet omfattar tre målbilder som anger önskat läge för Västerås som geografiskt område inom vilka status ska följas kontinuerligt och inkluderas i koncernens årsredovisning samt att en fördjupad analys ska göras varje mandatperiod. Utifrån mätning och beskrivningar ska analyser göras för att identifiera hur kommunen bäst påverkar

utvecklingen i linje med målbilderna i programmet. Programmet har antagits av kommunfullmäktige i februari år 2026 och granskningen har utgått från remissversionen.

Till grund för framtagande av ett samlat program för hållbarhet har en *nuläges- och behovsanalys* genomförts. Av analysen framgår att klimatfrågan är avgörande och att ett stort arbete med omställning för att kommunen ska nå målet om netto-noll utsläpp av växthusgaser till 2040. När det gäller naturvärden visar undersökningar att Västerås idag inte uppfyller miljökvalitetsnormerna för vatten och luft. I dokumentet hänvisas även till tidigare genomförda uppföljningar vilka pekar på utvecklingsområden inom ekologisk hållbarhet. Det framgår en beskrivning av nuläget kopplat till ekologisk hållbarhet med måluppfyllelse utifrån senaste uppföljningen av programmet för ekologisk hållbarhet.

I *årsplanen för år 2026* finns en beskrivning av kommunens arbete kopplat till klimatarbetet under mandatperioden. Det framgår att kommunens klimatarbete är i fortsatt fokus där klimatkraven ytterligare skärps inför år 2026 främst kopplat till fossila koldioxidutsläpp. Det framgår i även att kommunfullmäktige under 2025 beslutat om en reviderad investeringsbudget med över 500 miljoner kronor till ytterligare klimatsatsningar, bland annat på kollektivtrafik, infrastruktur och energieffektivisering i syfte att ytterligare ta kliv kopplat till klimatarbetet.

Vi har utöver ovan dokument även tagit del av kommunens övergripande *Internkontrollplan 2025*[6] samt samtliga verksamhetsnämnders verksamhetsplaner vilka inkluderar deras internkontrollplaner. I kommunens övergripande interkontrollplan framgår inga identifierade risker kopplade till ekologisk eller miljömässig hållbarhet. I nämndernas egna riskanalyser var det endast fastighetsnämnden som identifierat ett eget åtagande kopplat till ekologisk och miljömässig hållbarhet, i form av risker för vattenskada på grund av skyfall.

I intervju med kommunens strateger framgår att de arbetar för att se till att det blir framdrift i frågor de bedömer vara viktiga för olika delar av kommunens verksamhet. Eftersom de har samordnare ute i verksamheten kan de hantera flera frågor samtidigt. De utgår från de områden som politiken bedömer vara prioriterade, men menar att de även kan ifrågasätta om vissa frågor verkligen bör prioriteras.

Av *Handlingsplan för klimatanpassning 2020-2026* framgår att framtagande av risk- och sårbarhetsanalyser är en viktig del i det kommunala klimatanpassningsarbetet. I denna identifieras risker som kan vara viktiga underlag i arbetet med klimatanpassning för att

[6] Antagen av kommunstyrelsen 2024-09-11 § 284.

säkerställa att handlingsplaner och åtgärder tas fram. I handlingsplanen framgår att framtagandet av klimatanpassningsplanen är att likna vid en strukturerad riskhanteringsprocess där en analys av riskbilden ligger till grund för planens innehåll. Arbetet med planen innefattar således såväl analysarbete som beslutsfattande och uppföljning. Av planen framgår att en ny handlingsplan ska upprättas under år 2026 och att denna ska grunda sig på risker som identifierats vid uppföljningen av den tidigare planen samt omfatta åtgärder för att nå målen. Verksamhetsföreträdare påtalar dock vid intervjuerna att arbetssättet har förändrats och att ett samlat program för hållbarhetsarbetet kommer att tas fram varför handlingsplanen inte kommer att upprättas under kommande år. Handlingsplaner kommer att upprättas utifrån hållbarhetsprogrammet framåt men främst på tjänstemannanivå.

I *Handlingsplan för klimatanpassning 2020-2026* beskrivs bedömda konsekvenser av klimatförändringar för kommunens olika systemområden tillsammans med identifierade strategier och prioriterade åtgärder. De högst prioriterade åtgärderna per systemområde presenteras i tabellform där det även framgår vilken verksamhet som har ansvar för åtgärden samt vad status på åtgärden är. Fortsatt framgår i kommunens handlingsplan för klimatanpassning att det inom ramen för genomförda klimat- och sårbarhetsanalyser har cirka 60 åtgärder identifierats vilka ämnas ligga till grund för kommunens fortsatta arbete med klimatanpassning. Kommunen har även tagit fram en modell för årliga prioritering, uppföljning och utvärdering av åtgärderna. Varje åtgärd har tilldelats en prioritet (1-4) utifrån hur viktigt det är att påbörja och slutföra arbetet. Åtgärder med hög prioritet (1-2) kräver en mer detaljerad beskrivning av genomförandet. Se kommunens modell som den presenteras i handlingsplanen för klimatanpassning nedan. Hur åtgärderna ska prioriteras eller om de bör omformuleras ska följas upp årligen. Vid intervjuer påtalas att handlingsplanen har ett fokus på konsekvenserna av utsläppen snarare än att minska dessa.

Bedömning

Säkerställs att prioriteringar inom det miljömässiga perspektivet av hållbarhetsarbetet grundar sig på en dokumenterad riskanalys?

Delvis.

Vi bedömer att det delvis har säkerställts att prioriteringar inom det miljömässiga perspektivet av hållbarhetsarbetet grundar sig på en dokumenterad riskanalys. Utgångspunkten för arbetet är att kommunen ska arbeta med risk- och sårbarhetsanalyser inom området vilket framgår av de styrande dokumenten (program för ekologisk hållbarhet, handlingsplan för klimatanpassning m.m.) på ett tydligt sätt. Vi kan konstatera att flertalet av dokumenten visar på risker kopplade till miljöområdet och det påtalas att handlingsplaner har utarbetats för att

säkerställa att målen ska nås på sikt. Genomförd granskning visar att det till stor del finns ett systematiskt arbetssätt för arbetet med riskbedömningar kopplat till hållbarhetsarbetet genom beskrivningen av arbetet med handlingsplanen för klimatanpassning men att det har skett förändringar i kommunens arbetssätt där ett nytt hållbarhetsprogram varit under framtagande under granskningen vilket påverkar arbetet i praktiken. Vi ser det som väsentligt att arbetssättet med risker även framåt tydliggörs i styrande dokument men även dokumenteras för att säkerställa att prioriteringarna fortsätter att grunda sig på identifierade risker.

Styrning

Revisionsfråga: Finns en integrerad styrning utifrån det beslutade klimatprogrammet och handlingsplanen respektive program för ekologisk hållbarhet?

Iakttagelser

Programmet för Ekologisk hållbarhet i Västerås stad beskriver att alla nämnder och styrelser inom kommunen har ett ansvar att utifrån sin roll och verksamhet bidra till att uppfylla programmets mål och ambitioner samt att minimera sin miljöpåverkan. Programmet konkretiseras i handlingsplaner för olika ämnesområden där det beskrivs strategier, mål, åtgärder och ansvar för respektive område med ett tidsperspektiv på 3-5 år.

Vid intervjuer påtalas arbetet med att utveckla och fortsätta implementera styrmodellen inklusive styrdokumenten för att säkerställa styrkedjan. En viktig del i detta arbete uppges vara att säkerställa att politiska beslut fattas kring lagstadgade dokument/handlingsplaner medan tjänstepersonsorganisationen arbetar med framtagande av handlingsplaner utifrån de program och policys som beslutats av KS, KF och nämnder. Det finns dock ett flertal handlingsplaner, exempelvis för klimatanpassning, som fortfarande är aktuella och styrande för det pågående arbetet. Ambitionen är dock att arbeta med renodlat med styrdokument där politiska ambitioner och styrningen framgår av program, policys och dylikt medan handlingsplaner upprättas på verksamhetsnivå.

I kommunens årsplan för 2025-2028 framgår att det beslutats om en särskild satsning inom klimatet där totalt 7 mnkr extra har tilldelats kommunstyrelsen i syfte att nå klimatambitionerna. Ett av de övergripande målen handlar om *en klimatsmart och ekologiskt*

hållbar kommun. Vi har inom ramen för granskningen tagit del av ett urval av verksamhetsplaner inom kommunen för att verifiera i vilken utsträckning som klimatprogrammet respektive programmet för ekologisk hållbarhet är integrerad i nämndernas arbete. Urvalet har skett utifrån de nämnder som har framtagna mål kopplat till det övergripande målet ”en klimatsmart och ekologiskt hållbar kommun” vilket enligt delårsrapporten för år 2025 endast är en tredjedel av nämnderna. Enligt intervjuer innebär den ta styrmodellen att samtliga nämnder ska formulera minst två mål inom tre målområdena som fullmäktige beslutat om. Detta innebär att samtliga nämnder inte har beslutat inom målområdet kopplat till klimatsmart och ekologiskt hållbar kommun. Syftet med detta var att hålla nere antalet mål samt att nämnderna skulle göra prioriteringar bland målen utifrån sina kärnuppdrag. De verksamhetsplaner som omfattats av granskningen är kommunstyrelsen, fastighetsnämnden, byggnadsnämnden, NIFF, tekniska nämnden samt miljö- och konsumentnämnden.

I kommunstyrelsens verksamhetsplan framgår ett antal målsättningar kopplat till kommunfullmäktiges övergripande mål om klimatsmart och ekologiskt hållbar kommun. Bland annat framgår att ambitionen är att under perioden 2024–2027 minska Västerås stads fossilberoende för att vara en fossilfri kommunal organisation år 2030 samt att minska koldioxidutsläppen med 56 procent inom Västerås stad. Detta arbete syftar till att uppnå klimatmålet om en fossilfri kommunal organisation senast 2030 och bidra till ett geografiskt klimatmål om nettonollutsläpp av växthusgaser senast år 2040. Vidare framgår att kommunen har en betydande roll i klimatarbetet genom olika områden varför en förstärkning av klimatarbetet har skett med totalt 7 mnkr för år 2025 där satsningen delas in i fyra åtgärdspaket:

- Klimat och energisamarbeten samt kommunikation
- Minskad klimatpåverkan från Västerås stads organisation
- Minskad klimatpåverkan till följd av politiska beslut
- Mobilitet

En indikator kopplat till minskningen av koldioxidutsläpp finns framtagen.

Genomförd granskning visar att verksamhetsplan för byggnadsnämnden 2025 framgår att nämnden inom ramen för fullmäktiges mål en klimatsmart och ekologiskt hållbar kommun har formulerat ett mål som lyder". Målet har direkt kopplats till arbetet med översiktsplanen där ekologisk hållbarhet beaktas genom ambitionen med minskade fossilutsläpp genom mindre biltrafikresor. Det framgår även i verksamhetsplanen att stadsbyggnadsförvaltningen deltar i forum som koncernledningsgruppen har antagit där verksamheten berörs där klimat är ett av forumen som inrättats och är ett strategiskt förflyttningsområde.

I verksamhetsplanen för fastighetsnämnden har nämnden formulerat ett mål att minska värmeförbrukning och köpt el i stadens lokaler, vilket bidrar till att Västerås Stad ska bli en klimatsmart och ekologiskt hållbar kommun. Det görs även investeringar för att säkerställa att fastigheterna är miljövänliga och hållbara, vilket innebär energieffektiviseringar och minskning av koldioxidutsläpp. Dessa åtgärder är en del av stadens strävan mot ekologisk hållbarhet.

Byggnadsnämndens verksamhetsplan för 2025 omfattar ett mål avseende arbetet med samhällsplaneringen under perioden 2024-2027 för att få ett mer hållbart, sammanhållet, nära och blandat Västerås. Det framgår i verksamhetsplanen att målet kopplas direkt till översiktsplanens målsättningar samt att förvaltningen successivt föreslår och utför i sin verksamhet med planer, program och lovgivning aktiviteter som ger direkta mätbara effekter. Som en delaktivitet ska effekterna inom målområdet anges i beslutsunderlag för planer, program och lovgivning på lämpligt och överblickbart sätt enligt verksamhetsplanen.

I verksamhetsplanen för NIFF framgår att nämnden har ett mål att minska fossila utsläpp genom utfasning av fossil plast, lägre energiförbrukning samt en successiv omställning till fossilfria fordon och maskiner. Målet kopplas till delmålet att minska Västerås stads fossilberoende för att bli en fossilfri kommunal organisation år 2030. Det framgår i verksamhetsplanen att nämndens arbete med att minska påverkan på Mälarens vatten och levande växter och djur fortsätter, att arbetet med att minska energiförbrukningen genom att använda energieffektiv teknik och förändra beteenden i alla anläggningar och lokaler leder till ett minskat beroende av fossila bränsle. Vidare lyfts att en god kunskap hos alla berörda är basen till att göra förflyttningen, då allas beteenden bidrar till arbetet, och varje liten del är en viktig pusselbit.

Tekniska nämnden har formulerat mål avseende klimatpåverkan där en del avser framkomligheten för cykel- och kollektivtrafik ska öka i hela kommunen i syfte att minska koldioxidutsläppen samt att nämnden ska främja stadsgrönska och andra ekosystemtjänster samtidigt som den biologiska mångfalden ökar. Ett särskilt uppdrag har tilldelats nämnden från kommunfullmäktige vilket är att utreda avgiftsfri kollektivtrafik som ett led i arbetet med hållbart resande och minskade koldioxidutsläpp.

Miljö- och konsumentnämnden har under perioden 2024-2027 formulerat mål avseende förbättrad luftkvalitet i Västerås. Det framgår av beskrivningen av målet att höga halter av partiklar och andra föroreningar försämrar folkhälsan samt att barn är särskilt känsliga för luftföroreningar. Inom Västerås stad finns en särskild handlingsplan för god luftkvalitet som innehåller åtgärder som ska bidra till utvecklingen och kontrollen av luftkvaliteten. Ett arbete pågår med att ta fram ett åtgärdsprogram för luftkvalitet för att få ned partikelhalterna, vilket

är ett krav från Naturvårdsverket då Västerås stad har uppmätt höga partikelhalter vid mätstationen vid Oxbacken. Tillsammans med Luftvårdsförbundet kommer partikelhalter under året även att mätas vid några förskolor.

Vi har inom ramen för granskningen tagit del av delårsrapporten för Västerås per augusti 2025. I denna sker en uppföljning av fullmäktiges mål avseende klimat och miljö för de nämnder som formulerat mål inom detta övergripande mål. Vi kan konstatera att det i delårsrapporten framgår att fem mål bedöms uppfyllda, ett mål bedöms delvis uppfyllt samt att två mål bedöms ej uppfyllda. Målen som ej bedöms uppfyllda avser luftkvaliteten i Västerås stad samt koldioxidutsläppen. I delårsrapporten kopplat till måluppfyllelsen finns en beskrivning som rör åtgärdsarbetet kopplat till måluppfyllelsen.

Av dokumentet *Handlingsplan för klimatanpassning i Västerås 2020-2026* framgår kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för klimatanpassningsplanen. Det framgår att genomförandet av sker i samverkan mellan kommunledningen och stadens förvaltningar och bolag. Det framgår även att det finns en processledningsgrupp inom samhällsbyggnad vilket även utgör styrgrupp för genomförande och uppföljning av åtgärder som ingår i klimatanpassningsplanen. Stadsledningskontoret ansvarar för att samordna klimatanpassningsarbetet vilket även omfattar verksamhetsplanering, omvärldsbevakning och uppföljning av åtgärdslistan i samråd med förvaltningar och bolag. Stadsledningskontoret ansvarar även för att genomföra olika typer av utbildningsinsatser. Stadsledningskontoret ska regelbundet sammankalla en arbetsgrupp bestående av diverse olika kompetenser från koncernen. Syftet med arbetsgruppen är att skapa ett forum för övergripande samverkan, omvärldsbevakning, uppföljning av beslutade åtgärder, beredning av nya åtgärder mm. Externa aktörer kan också adjungeras till gruppen.

Verksamhetsföreträdare lyfter att de i handlingsplanen omnämnda processledningsgruppen respektive styrgruppen avslutades i samband med en översyn av organisationen under år 2024. Ett syfte med förändringen var att tydliggöra roller och mandat i frågorna varför en grupp inrättades under hållbarhetsenhetens ledning. I denna grupp ingår verksamhetschefer från förvaltningar och bolag, miljöstrateger m.fl. och syftet är att leda arbetet med klimatanpassning och ekologisk hållbarhet framåt inom organisationen. Gruppen rapporterar till koncernledningsgruppen. Gruppen träffas månatligen och följer upp pågående arbete.

Vid intervjuer framkommer även att det har funnits och delvis även finns målkonflikter kopplat till arbetet med klimatanpassning. Målkonflikterna beskrivs dock ha blivit färre allt eftersom att medvetenheten i organisationen ökat avseende vikten av att ha klimatperspektivet i åtanke vid beslut.

Bedömning

Finns en integrerad styrning utifrån det beslutade klimatprogrammet och handlingsplanen respektive program för ekologisk hållbarhet?

Ja.

Vi bedömer att det till stor del har säkerställts en integrerad styrning utifrån arbetet med ekologisk hållbarhet. Genomförd granskning visar att det finns ett strukturerat system för styrning där hållbarhetsarbetet inkluderas i den ordinarie processen genom att fullmäktiges mål bryts ner av nämnderna i verksamhetsplanerna. Målen gäller revideras inom ramen för den ordinarie mål- och budgetprocessen. Vi noterar dock att det finns ett flertal styrande dokument kopplat till arbetet med miljömässig hållbarhet vilket vi bedömer kan försvåra överblicken samt bidra till målkonflikter. Vi bedömer att det är väsentligt att det är tydligt kommuniceras hur de styrande dokumenten hänger ihop med fullmäktiges övergripande mål för att underlätta nämndernas process med formulering av mål i verksamhetsplanerna. Vi ser positivt på det pågående arbetet med att utveckla styrkedjan och ser det som väsentligt att det pågående arbetet fortsätter. Vi vill lyfta vikten av att arbetet fortsätter med att integrera målen i nämndernas verksamhetsplaner och att detta även omfattar en översyn av indikatorer för att säkerställa deras relevans och koppling till ekologisk hållbarhet.

Åtgärder vid bristande måluppfyllelse

Revisionsfråga 4: Vidtas åtgärder vid bristande måluppfyllelse kopplat till det klimatprogrammet respektive programmet för ekologisk hållbarhet?

Iakttagelser

I delårsrapporten per augusti 2025 framgår bedömningen av måluppfyllelse på nämndnivå samt en beskrivning av det åtgärdsarbete som pågår. Av delårsrapporten framgår att inriktningen på arbetet med klimatet och miljön har sträckts och breddats jämfört med tidigare år. Insatserna uppges vara pågående men har mer långsiktig effekt varför det är svårt att uppnå målen under målperioden 2024-2027. Det framgår att en kraftsamling krävs för att målen ska kunnat nås och att det är väsentligt att samtliga nämnder aktivt bidrar till detta. Enligt delårsrapporten har klimatombud utsetts i förvaltningarna vars uppgift är att sprida klimatarbetet i respektive förvaltning, arbeta med klimatåtgärder och följa upp åtgärderna. Påbörjade åtgärder uppges ske inom områdena energi och fastigheter, transporter och resor,

inköp och upphandling samt organisation och styrning. Det framgår även att åtgärder har vidtagits för att få ner partikelhalterna i utomhusluften men att fler åtgärder behöver vidtas varför ett åtgärdsprogram för detta är på väg ut på samråd.

I kommunstyrelsens delårsrapport per april framgår att implementering och genomförande av program för ekologisk hållbarhet är genomfört samt att en handlingsplan kopplat till klimatprogrammet är under framtagande. Det framgår även att åtgärder har vidtagits i syfte att minska utsläppen, bland annat har en utvecklingsledare anställts, en avsiktsförklaring är påskriven av 11 parter kring klimatsamverkan med näringslivet, en laddinfrastruktursplan är under framtagande (klar juni) samt miljöspendanalys är beställd (klar juni).

Av kommunstyrelsens delårsrapport per augusti redovisas hur arbetet har fortskridit sedan april med åtgärderna. Det framgår att klimatsamverkan med näringslivet har startats med 19 företag och organisationer, klimatombud har utsett på flera förvaltningar och en laddinfrastruktursplan har tagits fram som visar nuläge och utvecklingsmöjligheter. Målet med en klimatsmart och ekologiskt hållbar kommun bedöms ej uppfyllt per augusti och trenden är att utsläppen har ökat med 15 % sedan år 2023. Enligt den beslutade styrmodellen ska åtgärder vidtas om bedömningen är att målet inte uppnås till 2027 varför det lyfts i delårsrapporten att en kraftsamling krävs där varje nämnd aktivt bidrar genom att både kortsiktigt minska utsläppen och långsiktigt ställa om sin verksamhet i linje med klimatmålen. Av delårsrapporten framgår att planering av åtgärder pågår och kommer bland annat att innehålla följande områden:

- **Energi och fastigheter** Bland annat energieffektivisering i stadens byggnader, lokaleffektivitet samt dialog med Mälarenergi om utfasning av fossila bränslen i fjärrvärmeproduktionen.

- **Transporter och resor** Bland annat utfasning av fossildrivna fordon i den egna fordonsflottan och tillgång till laddinfrastruktur

- **Inköp och upphandling** Bland annat införa skarpa klimatkrav på leverantörer och systematiskt följa upp deras klimatpåverkan, cirkulära lösningar och aktivt minska klimatpåverkan vid livsmedelsinköp.

- **Organisation och styrning** Bland annat att varje nämnd behöver genomföra en konkret klimatåtgärdsplan och att klimatperspektivet integreras i nämndernas budgetprocesser.

Av delårsrapporten framgår att satsningarna som genomförs 2025 ”*Förstärkt klimatarbete och klimatsatsningar 2025 – 3+4 mnkr*” går i linje med de åtgärder som planeras.

Verksamhetsföreträdare påtalar att det under året har vidtagits ett flertal åtgärder kopplat till klimatanpassningen. Exempelvis lyfts att Nätverket för klimatsamverkan per november omfattar 25 bolag inom kommunen samt att samtliga förvaltningar har klimatombud. Det framgår i *årsplanen för 2026* att samtliga nämnder uppdras att vidta åtgärder för att årligen minska sina fossila koldioxidutsläpp för att nå målet om en fossilfri organisation år 2030. Kommunstyrelsen ansvarar för att stödja och vägleda nämnderna. Vidare uppdras till kommunstyrelsen att ta fram ekonomiska styrmedel som ska simulera nämndernas arbete för att uppnå målet om fossilfri kommunal organisation år 2030. Uppdraget ska återrapporteras under tredje kvartalet år 2026.

Av dokumentet *Handlingsplan för klimatanpassning i Västerås 2020-2026* framgår kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för klimatanpassningsplanen men att genomförandet av åtgärder sker på förvaltnings- och bolagsnivå. Åtgärderna kan vara hos enskilda förvaltningar/bolag eller inom ramen för samverkan inom olika sakområden och förvaltningar/bolag.

I handlingsplanen framgår de högst prioriterade åtgärderna inom de identifierade systemområdena. Det framgår även att det i en bilaga till planen finns totalt ca 60 åtgärder i ett konsekvens- och åtgärdsregister som det bör arbeta med för att nå målen. Det framgår att det årligen ska ske en uppföljning av hur åtgärder ska prioriteras eller om de ska omformuleras. Exempelvis behöver prioritet 2-åtgärder, då starttiden närmar sig, omformuleras och specificeras enligt krav på prioritet 1-åtgärder. I samband med uppföljningen finns möjlighet att tillföra nya åtgärder. Budget/finansiering av en prioritet 1-åtgärd ska sättas av ansvarig förvaltning/projektledare och samordnas med den ordinarie verksamhetsplaneringen. Ett antal av åtgärderna är datumsatta.

Verksamhetsföreträdare påtalar att arbetet med att vidta åtgärder sker löpande under året. Det framgår att det vid större frågor behövs politiska mandat och att det då föreslås revidering av handlingsplanerna. Ett exempel som nämns kopplat till detta är att ett nytt övergripande hållbarhetsprogram är under framtagande där samtliga tre perspektiven ska omfattas. Syftet med det samlade programmet uppges vara att minska antalet styrdokument och bidra till en mer samlad styrning inom hållbarhetsområdet. Vi kan styrka att programmet antogs av kommunstyrelsen i januari 2026 och hanterades av kommunfullmäktige i februari 2026.

Vid intervjuerna lyfts även att åtgärderna som vidtas i hög utsträckning är inriktade för att nå effekter på tjänstemannanivå. Exempelvis nämns att det sker ett riktat arbete med PFAS, biologisk mångfald och luftkvaliteten där åtgärderna beslutas och vidtas löpande på tjänstemannanivå men dokumenteras i lägre utsträckning. I ett antal av dessa frågor har det även antagits särskilda handlingsplaner eller program där politiken har involverats.

Vid intervjuer lyfts även att det inför år 2026 har förstärkts samarbetet mellan hållbarhetsenheten och ekonomiavdelningen i syfte att förbättra analyserna och beslutsunderlagen framåt.

Bedömning

Vidtas åtgärder vid bristande måluppfyllelse kopplat till det klimatprogrammet respektive programmet för ekologisk hållbarhet?

Delvis.

Vi bedömer att det delvis har vidtagits åtgärder vid bristande måluppfyllelse kopplat till klimatprogrammet och programmet för ekologisk hållbarhet. Genomförd granskning visar att det i uppföljningen av programmet för ekologisk hållbarhet framgår att ett antal mål ej uppnås men även vilket arbete som bedrivs framåt. Vidare framgår i årsplanen och verksamhetsplanerna hur kommunen arbetar med klimatanpassning och miljömässig hållbarhet. Vi har dock inte kunnat spåra tydliga åtgärder i protokoll. Genomförd granskning visar dock att det pågår ett arbete med att utveckla åtgärdsarbetet och att ett antal åtgärder har vidtagits, exempelvis inrättandet av nätverk och klimatombud, vilket vi ser positivt på. Vi bedömer det som väsentligt att åtgärder vidtas vid indikationer på bristande måluppfyllelse i enlighet med kommunens styrprinciper samt att det finns en tydlig spårbarhet till vidtagna åtgärder.

Mätning, uppföljning och utvärdering

Revisionsfråga 5: Sker en systematisk mätning, uppföljning och utvärdering av hållbarhetsarbetet utifrån klimatprogrammet och program för ekologisk hållbarhet?

Revisionsfråga 6: Sker rapportering i enlighet med anvisningar i klimatprogrammet respektive program för ekologisk hållbarhet?

Iakttagelser

I programmet för ekologisk hållbarhet framgår att en samlad rapport av arbetet med ekologisk hållbarhet ska årligen lämnas till kommunfullmäktige. Uppföljning ska ske av programmets utgångspunkter och antagna handlingsplaner samt omfatta en bedömning av den ekologiska statusen i Västerås. Det framgår av programmet att ansvaret för att rapportering sker ligger

hos kommunstyrelsen men nämnder och styrelser har ett ansvar att lämna underlag till rapporten utifrån de handlingsplaner eller områden man ansvarar för.

Genomförd protokollsgenomgång visar att uppföljning av program för ekologisk hållbarhet senast gjordes år 2023. Kommunstyrelsen godkände rapporteringen vid sitt möte den 22 maj år 2024[7] och den rapporterades till kommunfullmäktige i maj 2024[8]. I samband med fullmäktiges beslut om rapporteringen får kommunstyrelsen i uppdrag att se över möjligheten att ta fram ett hållbarhetsprogram. Verksamhetsföreträdare lyfter vid intervjuerna att det pågår ett arbete med att ta fram ett övergripande hållbarhetsprogram som kommer att överlämnas till kommunstyrelsen i november/december år 2025. Programmet uppges ha varit ute på remiss med sista svarsdag den 30 september år 2025 vilket även framgår av protokoll. Vi kan styrka att programmet antogs av kommunstyrelsen i januari 2026 och hanterades av kommunfullmäktige i februari 2026.

Vi har igenom ramen för granskningen tagit del av uppföljningen av programmet för ekologisk uppföljning som gjordes för år 2023. I uppföljningen framgår att uppföljning och bedömning av måluppfyllelse har skett för de totalt 34 målen i programmet som gäller för den kommunala koncernen inom de tre målområdena. Av redovisningen framgår att 9 mål bedöms som ej uppnådda, 22 mål som delvis uppnådda och 3 mål som uppnådda. Det framgår även en bedömning av målens utveckling utifrån trender. Det framgår att trenden är uppåtgående riktning för 15 mål, en oförändrad riktning för 18 mål medan ett mål bedöms som att det går åt fel håll.

I uppföljningen sker även en uppföljning av de mål som avser samhället där uppföljning och bedömning har skett för de totalt 22 målen i programmet. Av redovisningen framgår att 7 mål bedöms som ej uppnådda och 15 mål som delvis uppnådda. Det framgår även en bedömning av målens utveckling utifrån trender. Det framgår att trenden är uppåtgående riktning för 11 mål, en oförändrad riktning för 8 mål medan 3 mål bedöms som att det går åt fel håll.

Uppföljningen har även en sammanfattande information om hur arbetet fortgår utifrån programmet för ekologisk hållbarhet. Det framgår att arbetet som bedrivits har lett till flera framgångar, exempelvis sanering av förorenade områden som nu kan användas för bostäder, systematisk hantering av vatten- och kemikaliefrågorna, initiativ för hållbara upphandlingar och inköp. Västerås har även sökt extern finansiering för miljöprojekt, exempelvis LIFE IP Rich Waters och Baltiplast. Vidare framgår att arbetet med biologisk mångfald och luftkvalitet står inför utmaningar, speciellt eftersom staden nu överskrider normerna för god luftkvalitet.

[7] Kommunstyrelsens protokoll 2024-05-22 § 213
[8] Kommunfullmäktiges protokoll 2024-06-13 § 127

Klimatåtgärder kräver mer integration i det dagliga arbetet för att nå klimatmålen. Samverkan med externa aktörer och utveckling av cirkulär ekonomi och ekosystemtjänster behöver förstärkas. Det allmänna interna miljöarbetet är eftersatt och kräver mer strukturerat och personalintensivt arbete. Trots många framsteg behövs långsiktiga satsningar för att nå de övergripande målen.

I uppföljningen av program för ekologisk hållbarhet sker även en uppföljning av de åtta punkter som ingår framgår av miljöpolicyn kring arbetet samt en sammanfattning av utmaningarna som finns. Av uppföljningen framgår att Västerås stads interna miljöarbete bedöms fungera bra där specifika resurser är tilldelade, men generellt behövs det mer struktur och effektivitet. Det framgår att de har gjorts framsteg inom områden som plast och energieffektivisering, men att det saknas ett långsiktigt arbete kring exempelvis källsortering och tjänsteresor. Ett område som kan förbättras uppges vara inom upphandling men behov av samordnade resurser uppges nödvändigt för att utveckla det interna miljöarbetet då nuvarande arbete inte förväntas ändra den övergripande riktningen. I uppföljningen sker en bedömning av måluppfyllelse där ett mål bedöms ha uppnåtts och 7 mål bedöms delvis uppnådda. Redovisningen visar att 2 mål bedöms ha en uppåtgående riktning och 6 mål bedöms ha en förändrad riktning.

Verksamhetsföreträdare påtalar att programmet för ekologisk hållbarhet har följts upp två gånger medan handlingsplanerna följs upp mer löpande av klimatstrategerna. Redovisningen som görs till politikerna sker dock sällan kring detaljer utan blir mer på en övergripande nivå genom delårsrapport med mera

Under år 2025 har en nuläges- och behovsanalys genomförts vilket ska utgöra ett underlag för framtagande av program för hållbarhet. Syftet är att tydliggöra nuläget och behoven framåt inom de tre perspektiven inom hållbarhet. I analysen har det gjorts en sammanställning av status för de tre målområdena inom programmet för ekologiska hållbarhetsarbetet samt miljöpolicyn. Det framgår i analysen att det krävs ett stort arbete för att nå målen om netto-noll utsläpp av växthusgaser till 2040.

Vid intervjuerna framkommer att det pågår ett arbete med åtgärder utifrån klimatarbetet men att kommunen har fortsatta utmaningar inom bland annat vattenförsörjning, att minska PFAS, säkerställa luftkvaliteten utifrån ny lagstiftning samt biologisk mångfald. Vidare påtalas att det finns ett behov av att tydliggöra ansvaret kopplat till frågor rörande vatten (vid översvämningar, vattenkvalitet m.m.) eftersom verksamheten ligger inom ett kommunalt bolag.

Av dokumentet *Handlingsplan för klimatanpassning i Västerås 2020-2026* framgår att uppföljning och revidering av åtgärder sker årligen under planperioden 2020-2026 med avrapportering till styrgrupp och kommunstyrelse. Uppföljning görs inkluderande olika aktiviteter som avrapportering till kommunstyrelsen, klimatanpassningsaktiviteter, årlig risk- och sårbarhetsanalys (RSA), samt uppföljning och planering utifrån RSA och omvärldsbevakningar. Av dokumentet framgår även att en arbetsgrupp samlas minst årligen för uppföljning och analys där följande moment ingår årligen i arbetet med genomförandet av handlingsplanen:

- Avrapportering till kommunstyrelsen (februari)
- Klimatanpassningsaktivitet (under våren)
- Risk- och Sårbarhetsanalys (RSA). Årlig rapportering till Länsstyrelsen sker 15 februari.
- Uppföljning och revidering av åtgärder, verksamhetsplanering (utifrån RSA, pågående arbeten i staden, omvärldsbevakning med mera). För de åtgärder som inte följer uppsatt tidplan krävs en tydlig motivering till varför samt att en ny tidplan ska tas fram (under hösten)
- Budget för åtgärder sätts i samband med verksamhetsplaneringen
- Rapportering till processledningsgrupp samhällsbyggnad (december)

Vi har inom ramen för granskningen genomfört en protokollsgenomgång för år 2025 och kan inte spåra att avrapportering av handlingsplanen har skett till kommunstyrelsen i februari eller under våren 2025. Verksamhetsföreträdare lyfter att uppföljningen inte har skett i enlighet med handlingsplanen under året utifrån att styrmodellen och organisationen har förändrats. Det lyfts vid intervjuer att uppföljning av handlingsplanen har skett i den grupp som leds av hållbarhetsenheten under året. Handlingsplanen har dock inte formellt rapporterats till kommunstyrelsen utan uppföljningen har fokuserat på det pågående arbetet i syfte att nå målen i handlingsplanen.

Av handlingsplanen framgår även att hela klimatanpassningsplanen ska aktualiseras senast hösten år 2025 samt att en ny handlingsplan ska beslutas senast 2026-12-31. Verksamhetsföreträdare påtalar att arbetet med framtagandet av ett hållbarhetsprogram är en del i detta arbete. Ambitionen är att handlingsplaner framåt kommer att inrättas på verksamhetsnivå utifrån målen i programmet om det antas. Syftet med det nya arbetssättet uppges vara att tydliggöra roller och ansvar samt att skapa en rådighet i organisationen kring åtgärder och insatser för att därigenom bidra till förflyttningar inom samtliga tre perspektiv inom hållbarhet.

Inom ramen för den ordinarie uppföljningsprocessen sker en uppföljning avseende klimatmålen som framgår av årsplanen för Västerås stad år 2025 enligt verksamhetsföreträdare. I samband med delårsrapporten per augusti sker en mer omfattande uppföljning där klimatstrategerna redogör för de utmaningar och behov som de noterat i uppföljningen av klimatmålen. I delårsrapporten per augusti för år 2025 redogörs för måluppfyllelse kopplat till målet avseende ”*en klimatsmart och ekologiskt hållbar kommun*” där det framgår att målet finns framtaget utifrån programmets för ekologisk hållbarhets intentioner. Av uppföljningen framgår att endast en tredjedel av nämnderna har formulerat mål inom målområdet men att 62 % av målen bedöms helt eller i hög grad uppfyllda. Totalt bedöms 5 nämndmål uppfyllda, ett nämndmål delvis uppfyllt och två nämndmål ej uppfyllda. Det framgår i delårsrapporten att mätningen av klimatutsläpp för 2024 blivit tillgängliga andra halvåret 2025 och att dessa utvecklas med att innehålla procenttal. Resultatet visar att utsläppen av koldioxid har ökat med 15 % sedan år 2023 vilket främst innebär att Mälarenergi hade en större andel fossila bränslen i sin fjärrvärmeproduktion. Vidare framgår kommentarer kring arbetet med klimatutsläpp för Västerås stads organisation där exempelvis fastighetsnämndens satsningar gett energibesparingar samtidigt som nyckeltal visar att värmeförbrukningen har ökat, trots oförändrat fastighetsbestånd men snarare som följd av ändrad mätmetod. Elförbrukningen har minskat något då inköpt el har minskat. Nämnden för idrott, fritid och förebyggande rapporterar att de fossila utsläppen minskar till följd av lägre energiförbrukning och successiv omställning till fossilfria drivmedel. En viktig satsning som nämns är Västerås klimatsamverkan med i nuläget 20 företag och organisationer som medlemmar vilket förväntas medföra potential att minska koldioxidutsläppen i hela Västerås som geografiskt område.

Vid intervjuer lyfts att en stor del av arbetet med uppföljning av klimatprogrammet hanteras av klimatstrategerna men att dokumentationen av uppföljningen kan stärkas. Vidare lyfts vid intervjuerna att det finns ett 10-tal handlingsplaner kopplat till miljö- och klimatarbetet som följs upp årligen. En del av handlingsplanerna följs upp via Hypergene medan andra följs upp i Climateview eller i en Excelfil där aktiviteterna finns samlade. Uppföljningen via Hypergene innebär att klimatstrategerna lägger in aktiviteterna och kopplar dessa till en särskild person som ansvarig för genomförandet. Det lyfts att det pågår ett arbete med att upphandla ett nytt system som ska stödja arbetet med uppföljning varför de inte har arbetat aktivt med att utarbeta rutiner för att göra uppföljningen i nuvarande system. I samband med sakgranskningen nämns att ett nytt systemstöd ska ha ett nytt avtal i juli 2026 och att nuvarande avtal löper ut i juli 2027.

Vidare lyfts vid intervjuerna att det under år 2025 har genomförts ett stort arbete med att se över uppföljningen och rapporteringen men att det kvarstår ett arbete med att säkerställa tillräckliga analyser för att kunna ta nödvändiga kliv inom området. Utöver den nulägesanalys

som färdigställdes under 2025 har det även genomförts spendanalyser som rapporterats till gruppen inom hållbarhetsenheten samt koncernledningsgruppen. Spendanalyserna visar enligt verksamhetsföreträdare att överlag ser ut att fungera men att utvecklingsarbete har inletts kopplat till de noterade bristerna.

Bedömning

Sker en systematisk mätning, uppföljning och utvärdering av hållbarhetsarbetet utifrån klimatprogrammet och program för ekologisk hållbarhet?

Delvis.

Vi bedömer att det delvis sker en systematisk mätning, uppföljning och utvärdering av hållbarhetsarbetet utifrån att uppföljning och utvärdering sker inom ramen för den ordinarie uppföljningen. Vi bedömer att detta i kombination med den uppföljning som sker av respektive styrande dokument kan skapa förutsättningar för en systematisk mätning uppföljning och utvärdering. Granskningen visar dock att det har skett förändringar kopplat till uppföljningen och att det kvarstår ett arbete med att tydliggöra i vilken form och med vilken kontinuitet som uppföljningen och utvärderingen samt rapporteringen av utöver den ordinarie uppföljningsprocessen ska ske. Vi ser positivt på det arbete som görs och att det har inrättats forum för uppföljning av miljömässiga hållbarhetsarbetet men vill lyfta vikten av att arbetssättet med uppföljningen systematiseras och tydliggörs i samband med förändringen av de styrande dokumenten samt att det används som grund för fortsatt arbete med analyser, utvärdering, prioriteringar m.m.

Sker rapportering i enlighet med anvisningar i klimatprogrammet respektive program för ekologisk hållbarhet?

Nej.

Genomförd granskning visar att uppföljning inte har skett i enlighet med anvisningarna i klimatprogrammet eller programmet för ekologisk hållbarhet under år 2025. Vi bedömer dock att det har skett en systematisk uppföljning av arbetet med klimatet under 2025 men att uppföljningen inte har skett i enlighet med anvisningarna. Vi kan konstatera att det pågår en mindre revidering av styrmodellen samt att det har skett förändringar i arbetssättet sedan programmen antogs. Vi bedömer att förändringarna i arbetssätt har lett till att uppföljning vid granskningstillfället sker inom ramen för den ordinarie mål- och uppföljningsprocessen samt att den anpassats till nuvarande organisation och förutsättningar.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Västerås kommun genomfört en granskning avseende kommunens arbete med ekologisk/miljömässig hållbarhet (fokus klimatutsläpp och vattenförsörjning). Granskningens syfte är att pröva om kommunstyrelsen har säkerställt att kommunkoncernens arbete med miljömässig hållbarhet sker ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen inte helt har säkerställt att kommunkoncernens arbete med miljömässig hållbarhet sker ett ändamålsenligt sätt och med tillräcklig intern kontroll.

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnar vi följande rekommendationer till kommunstyrelsen:

- Säkerställ att det nya hållbarhetsprogrammet implementeras i organisationen och att det kommuniceras i syfte att skapa en tydlig och enhetlig bild av vad kommunens arbete med hållbarhet ska fokusera på.

- Säkerställ att prioriteringarna inom hållbarhetsarbetet även fortsättningsvis utgår från riskanalyser och att genomförda analyser dokumenteras i tillräcklig omfattning.

- Säkerställ att arbetet med miljömässig hållbarhet även fortsättningsvis integreras i den ordinarie styrningen utifrån fullmäktiges mål.

- Säkerställ att arbetet med att utveckla åtgärdsarbetet fortsätter och sker i linje med det nya hållbarhetsprogrammet.

- Säkerställ att uppföljning sker på ett systematiskt sätt framåt och att det sker i enlighet med det nya hållbarhetsprogrammet i syfte att uppnå fullmäktiges intentioner inom området.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Finns en tydlig definition vad kommunens hållbarhetsarbete ur det miljömässiga perspektivet ska fokusera på utifrån fullmäktiges intentioner i klimatprogrammet och program för ekologisk hållbarhet?	**Delvis** Vi bedömer att det av kommunens styrande dokument genom program för ekologisk hållbarhet samt årsplan för år 2025 tillsammans tydliggör inriktningen på kommunkoncernens hållbarhetsarbete ur det miljömässiga perspektivet. Vi bedömer dock att mängden styrdokument av varierande aktualitet försvårar möjligheterna till en tydlig och enhetlig bild av vad kommunen ska fokusera på. Vi kan konstatera att det pågår ett arbete med att revidera och implementera styrmodellen samt att tydliggöra styrkedjan med de styrande dokumenten. Vi bedömer att en översyn av dokumentens aktualitet kan bidra till att tydliggöra definitionen och skapa en mer enhetlig styrning för kommunkoncernens arbete. Av årsplanen för år 2025 finns ett mål kring miljömässig hållbarhet som har brutits ner av flera nämnder. Målformuleringarna för nämnderna kan underlättas av en samlad styrning vilket, enligt vår bedömning, även bidrar till att stärka förutsättningarna för att nå uppsatta mål.	
2. Säkerställs att prioriteringar inom det miljömässiga perspektivet av hållbarhetsarbetet grundar sig på en dokumenterad riskanalys?	**Delvis** Vi bedömer att det delvis har säkerställts att prioriteringar inom det miljömässiga perspektivet av hållbarhetsarbetet grundar sig på en dokumenterad riskanalys. Utgångspunkten för arbetet är att kommunen ska arbeta med risk- och sårbarhetsanalyser inom området vilket framgår av de styrande dokumenten (program för ekologisk hållbarhet, handlingsplan för klimatanpassning m.m.) på ett tydligt sätt. Vi kan konstatera att flertalet av dokumenten visar på risker kopplade till miljöområdet och det påtalas att handlingsplaner har utarbetats för att säkerställa att målen ska nås på sikt. Genomförd granskning visar att det till stor del finns ett systematiskt arbetssätt för arbetet med riskbedömningar kopplat till hållbarhetsarbetet genom beskrivningen av arbetet med handlingsplanen för klimatanpassning men att det har skett förändringar i kommunens arbetssätt där ett nytt hållbarhetsprogram varit under framtagande under granskningen vilket påverkar arbetet i praktiken. Vi ser det som väsentligt att arbetssättet med risker även framåt tydliggörs i styrande dokument men även dokumenteras för att säkerställa att prioriteringarna fortsätter att grunda sig på identifierade risker.	
3. Finns en integrerad styrning utifrån det beslutade klimatprogrammet och handlingsplanen respektive program för ekologisk hållbarhet?	**Ja** Vi bedömer att det till stor del har säkerställts en integrerad styrning utifrån arbetet med ekologisk hållbarhet. Genomförd granskning visar att det finns ett strukturerat system för styrning där hållbarhetsarbetet inkluderas i den ordinarie processen genom att fullmäktiges mål bryts ner av nämnderna i verksamhetsplanerna. Målen gäller revideras inom ramen för den ordinarie mål- och budgetprocessen. Vi noterar dock att det finns ett	

	flertal styrande dokument kopplat till arbetet med miljömässig hållbarhet vilket vi bedömer kan försvåra överblicken samt bidra till målkonflikter. Vi bedömer att det är väsentligt att det är tydligt kommuniceras hur de styrande dokumenten hänger ihop med fullmäktiges övergripande mål för att underlätta nämndernas process med formulering av mål i verksamhetsplanerna. Vi ser positivt på det pågående arbetet med att utveckla styrkedjan och ser det som väsentligt att det pågående arbetet fortsätter. Vi vill lyfta vikten av att arbetet fortsätter med att integrera målen i nämndernas verksamhetsplaner och att detta även omfattar en översyn av indikatorer för att säkerställa deras relevans och koppling till ekologisk hållbarhet.	
4. Vidtas åtgärder vid bristande måluppfyllelse kopplat till det klimatprogrammet respektive programmet för ekologisk hållbarhet?	**Delvis** Vi bedömer att det delvis har vidtagits åtgärder vid bristande måluppfyllelse kopplat till klimatprogrammet och programmet för ekologisk hållbarhet. Genomförd granskning visar att det i uppföljningen av programmet för ekologisk hållbarhet framgår att ett antal mål ej uppnås men även vilket arbete som bedrivs framåt. Vidare framgår i årsplanen och verksamhetsplanerna hur kommunen arbetar med klimatanpassning och miljömässig hållbarhet. Vi har dock inte kunnat spåra tydliga åtgärder i protokoll. Genomförd granskning visar dock att det pågår ett arbete med att utveckla åtgärdsarbetet och att ett antal åtgärder har vidtagits, exempelvis inrättandet av nätverk och klimatombud, vilket vi ser positivt på. Vi bedömer det som väsentligt att åtgärder vidtas vid indikationer på bristande måluppfyllelse i enlighet med kommunens styrprinciper samt att det finns en tydlig spårbarhet till vidtagna åtgärder.	
5. Sker en systematisk mätning, uppföljning och utvärdering av hållbarhetsarbetet utifrån klimatprogrammet och program för ekologisk hållbarhet?	**Delvis** Vi bedömer att det delvis sker en systematisk mätning, uppföljning och utvärdering av hållbarhetsarbetet utifrån att uppföljning och utvärdering sker inom ramen för den ordinarie uppföljningen. Vi bedömer att detta i kombination med den uppföljning som sker av respektive styrande dokument kan skapa förutsättningar för en systematisk mätning uppföljning och utvärdering. Granskningen visar dock att det har skett förändringar kopplat till uppföljningen och att det kvarstår ett arbete med att tydliggöra i vilken form och med vilken kontinuitet som uppföljningen och utvärderingen samt rapporteringen av utöver den ordinarie uppföljningsprocessen ska ske. Vi ser positivt på det arbete som görs och att det har inrättats forum för uppföljning av miljömässiga hållbarhetsarbetet men vill lyfta vikten av att arbetssättet med uppföljningen systematiseras och tydliggörs i samband med förändringen av de styrande dokumenten samt att det används som	

	grund för fortsatt arbete med analyser, utvärdering, prioriteringar m.m.
6. Sker rapportering i enlighet med anvisningar i klimatprogrammet respektive program för ekologisk hållbarhet?	**Delvis** Genomförd granskning visar att uppföljning inte har skett i enlighet med anvisningarna i klimatprogrammet eller programmet för ekologisk hållbarhet under år 2025. Vi bedömer dock att det har skett en systematisk uppföljning av arbetet med klimatet under 2025 men att uppföljningen inte har skett i enlighet med anvisningarna. Vi kan konstatera att det pågår en mindre revidering av styrmodellen samt att det har skett förändringar i arbetssättet sedan programmen antogs. Vi bedömer att förändringarna i arbetssätt har lett till att uppföljning vid granskningstillfället sker inom ramen för den ordinarie mål- och uppföljningsprocessen samt att den anpassats till nuvarande organisation och förutsättningar.

2026-03-24

Rebecka Hansson	Hanna Franck
Uppdragsledare	*Projektledare*

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Västerås kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från 2025-05-28. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.